

סובו ירושלים

מהסינמטק לסטף - חלק ב'

מהאתרים ההיסטוריים בגיא בן הינום ובנחל קדרון, דרך תצפית מרהיבה מראש הר הצופים, עבור בגבעת התחמושת, בשוק מחנה יהודה ובנחלאות, ועד לנופי רכס עמינדב ועין כרם. סוגרים מעגל בשביל ירושלים

כתב וצילם: יעקב שקולניק

מהסינמטק להר הצופים

מרחק: 4.3 ק"מ.

משך הליכה: 4 שעות, ללא התעכבות

באתרים היסטוריים.

דרגת קושי: רגיל.

קטע זה מקיף את העיר העתיקה בגיא בן הינום ובנחל קדרון, שבשניהם אתרים היסטוריים רבים. השביל עולה לראש הר הצופים עד לנקודה הצופה על העיר העתיקה ועל מדבר יהודה. רוב המסלול הוא חלק מגן לאומי סובב חומות ירושלים, המשמר את הנוף הטבעי ואת השטחים הפתוחים שסובבים את העיר.

המסלול

השביל יוצא לדרכו בראש המדרגות היורדות לעבר הסינמטק ומשם היישר אל תוככי גיא בן הינום. חלק מהמערות שבמצוק, בצדו הדרומי של העמק (כתף הינום), שימשו כמערות קבורה בימי קדם. המצוק משמש גם כאתר טיפוס מורשה. מעל הגיא עבר בימי מלחמת העצמאות הרכבל שקישר בין הכוחות העבריים בהר ציון לעיר העתיקה.

בתחתית העמק משתרעת המדשאה הגדולה של גן בלומפילד. במקום שבו השביל חוצה את הכביש היורד מאבו תור, כדאי לסטות לרגע מהשביל ולצעוד ימינה במעלה הכביש. מעבר לשער המתכת הכחול שמימין לכביש נמצא בית הקברות הקראי.

השביל יורד לגיא בגרם מדרגות עתיק, כאן אפשר לסטות מהשביל ולעלות

טיפוס מצוקים בגיא בן הינום

של השביל, מהסטף לסינמטק, תואר בגיליון הקודם (37), ובגיליון זה נתאר את המשכו של השביל מהסינמטק לסטף. גם הפעם חילקנו את השביל לשלושה קטעי ביניים, שאורכם הכולל כ-24 ק"מ. מכיוון שהשביל מעגלי, אפשר להשתלב בו במקומות אחדים לאורכו.

ביל ירושלים הוא שביל מעגלי להולכי רגל שעובר באתרים החשובים בעיר ובהרים שממערב לה. באזור הסטף מתאחד שביל ירושלים עם "שביל ישראל" ומעניק הזדמנות לצועדים בשביל הארצי לסייר גם בבירה. חלקו הראשון

סימון שביל ירושלים

המצבות האחידות, המאורגנות בשתי שורות, מעידות על הניסיון ליצור חברה שוויונית בקרב חברי הקהילה.

בדרך לגבעת התחמושת עובר שביל ירושלים בצד נתיבי תנועה הומים, תחילה בשדרות שיירת הר הצופים ואחר כך ימינה בשדרות האוניברסיטה העברית, עד לרמזור שבקצה השדרות. כאן יש לפנות שמאלה לכיכר העגולה על שמו של מייג'ור טאלוק ולפנות ימינה במעלה רחוב קלרמון גאנו, על פי השילוט המכוון לקריית הממשלה. לאחר שחולפים על פני משרד הבינוי והשיכון, המשרד לביטחון פנים והמטה הארצי של המשטרה, חוצים את שדרות חיים ברלב, שבהן עוברת מסילת הרכבת הקלה, וממשיכים ישר ברחוב זלמן שרגאי, עד לכניסה לגבעת התחמושת. כדאי לבקר באתר הקרבות המרגש.

מול הכניסה לגבעת התחמושת יורד רחוב מח"ל לרחוב קרל נטר. כאן פונים שמאלה ויורדים לנקודת המפגש של רחוב שמעון הצדיק עם רחוב פיתוחי חותם. פונים ימינה וממשיכים ברחוב פיתוחי חותם עד למפגש עם רחוב שמואל הנביא, שבו פונים שמאלה. מימין (מדרום) שוכנת שכונת בית ישראל, שכונה חרדית שנוסדה בשנת 1886.

לפני שמגיעים לכיכר מנדלבאום, אפשר לראות משמאל שלושה מבתי המלון הגדולים בירושלים - נובוטל, גרנד קורט ועץ הזית. סמוך לכיכר, מדרום למבנה ששימש את ועדת שביתת הנשק ישראל-יירדן, נמצא מעבר מנדלבאום. המעבר נקרא על שם בית שמחה מנדלבאום, ששכן סמוך לו. לוחמי הלגיון

מטפס מכרם הזיתים במדרון הר הצופים, בין האוניברסיטה המורמונית לאוניברסיטה העברית, ומגיע לכביש המוביל להר הזיתים. מעבר לכביש נמצא מצפור יהודה אלברט, החושף את נופי מדבר יהודה וים המלח.

ממצפור הר הצופים לליפתא

מרחק: 8.3 ק"מ.

משך הליכה: 5-6 שעות,

ללא התעכבות באתרים.

דרגת קושי: רגיל.

קטע שביל העובר ליד גבעת התחמושת וממשיך דרך השכונות הוותיקות של ירושלים לשוק מחנה יהודה, לנחלאת ולמי נפתוח (ליפתא).

המסלול

ממצפור יהודה הלבט יורדים מעט ברחוב בנימין מזר, המאגף את קמפוס הר הצופים מדרום. בראש הרחוב, במדרכה שמשמאל (הדרומית), נמצאת כיכר החיים - רחבה קטנה ובה ספסלי אבן הצופים בנוף הנהדר של הר הזיתים, עמק צורים, העיר העתיקה ומרכז ירושלים.

מהכיכר יורדים לגן הלאומי האוניברסיטאי על שם טבצ'ניק - חגורת ירק יפה המפרידה בין קמפוס הר הצופים לגן לאומי עמק צורים. שביל ירושלים מלווה את אחד משבילי הגן עד פתח הכביש המוביל לקמפוס. מעט במורד המדרון, מעבר לחומת אבן, מציצים עצי אורן גבוהים. זהו בית הקברות של המושבה האמריקאית.

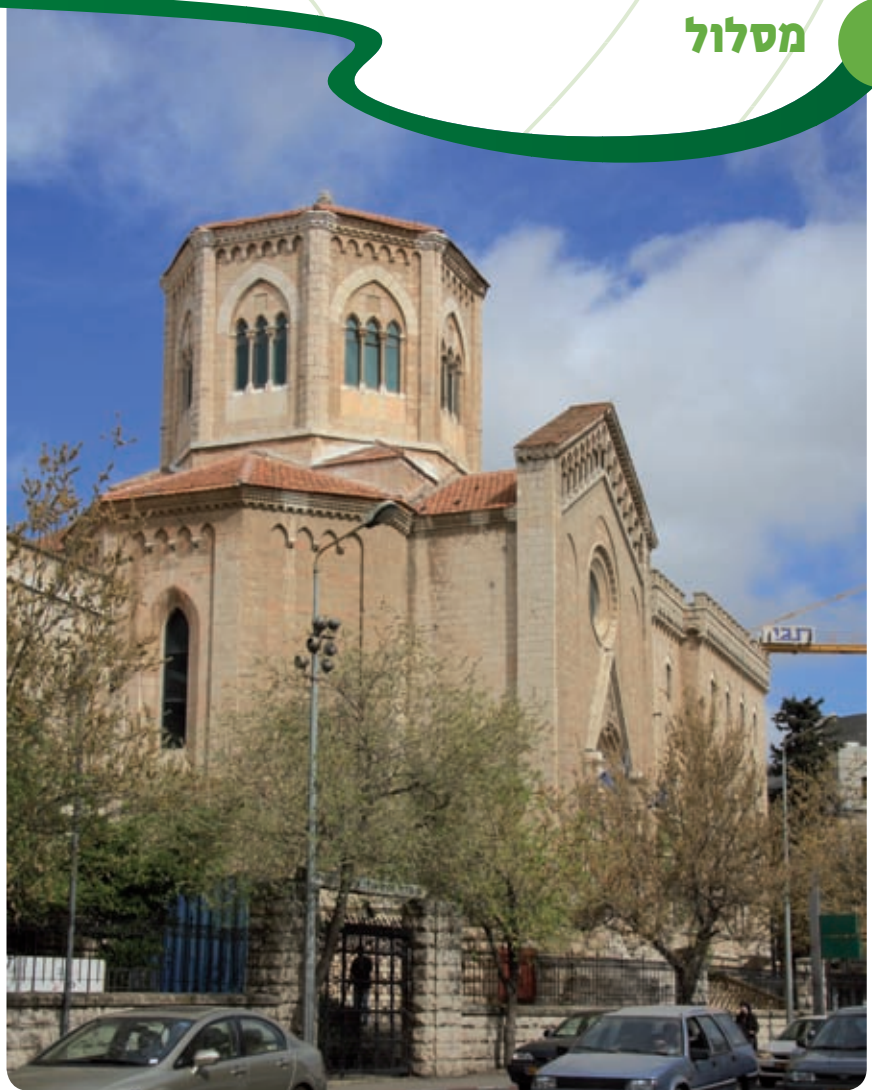
למנזר היווני סנט אונפוריוס, הנמצא במקום המזוהה במסורת הנוצרית עם חקל דמא (שדה הדמים). על פי המסורת הנוצרית, הכנסייה ניצבת בשדה שיהודה איש קריות רכש ב־30 מטבעות הכסף שקיבל בעבור הסגרתו של ישו לידי הרומאים.

השביל יורד לעמק נחל קדרון. כאן פונים שמאלה, ולאחר כמה מאה מטרים במעלה העמק מגיעים לקצה הדרומי של גן לאומי עיר דוד. משמאל לשביל נחשף חלק מבריכת השילוח. הבריכה נבנתה במאה הראשונה לפנה"ס והיא אספה אליה באותם ימים את מי מעיין הגיחון, לאחר שזרמו דרך נקבת חזקיהו.

השביל עולה במעלה עמק קדרון, בין כפר השילוח (סילואן) מימין ועיר דוד משמאל. לאחר שחולפים על פני הכניסה למעיין הגיחון (חלק מאתר עיר דוד), מגיעים סמוך לקבר המיוחס לרבי עובדיה מברטנורא, ואחריו לקברים המונומנטליים מימי הבית השני, הניצבים למרגלות בית הקברות של הר הזיתים. הקברים, המכונים קבר זכריה, קבר בני חזיר ויד אבשלום, הם קבריהם של משפחות כוהנים עשירות מימי הבית השני.

מעט הלאה פונה שביל ירושלים ימינה להר הזיתים בדרך מנצוריה, חולף על פני כנסיית כל האומות וכנסיית קבר מרים, עולה מעט בדרך הסלולה להר הזיתים ופונה מיד שמאלה בין עצי זית קשישים, במדרון הר הזיתים. מהשביל נראית היטב חומת העיר העתיקה עם שער הרחמים ושער האריות. מעליהם מתנשאת הכיפה הזהובה של מבנה כיפת הסלע.

השביל עוקף את הפארק על שם אורסון הייד, המנהיג המורמוני שביקר בירושלים בשנת 1840, חוצה את הכביש העולה לא־טור ונכנס לגן לאומי עמק צורים, השוכן במדרון המערבי של הר הצופים ועמוס עצי זית יפהפיים. שביל מדרגות

בית החולים האיטלקי

אגריפס. מימין נמצא שוק מחנה יהודה ומשמאל - שכונות הנחלאות (הזדמנות לקפוץ לפרויקט "תמונה באבן", המציג תמונות ישנות בשכונת אהל משה). לאחר שחולפים על פני שוקניון רחוב אגריפס, פונים ימינה ברחוב שערי צדק ומגיעים לרחוב יפו. בצומת הרחובות, מצד שמאל, נמצא המבנה הישן של בית חולים שערי צדק.

שביל ירושלים ממשיך ברחוב יפו. מיד לאחר שחוצים את רחוב נורדאו השביל פונה ימינה ברחוב רוממה ומגיע לכיכר רוממה. בלב הכיכר היפה נמצאת האנדרטה המנציחה את כניעתה של ירושלים בפני הצבאות הבריטיים במלחמת העולם הראשונה. טקס הכניעה התרחש סמוך לכאן.

השביל יורד מהכיכר ברחוב הצבי וחולף על פני התחנה המרכזית הנמצאת משמאל. כשמגיעים לרחוב ירמיהו יש לחצות את הרחוב ולפנות שמאלה. רחוב ירמיהו מגיע לשדרות ויצמן, הרחוב היוצא מירושלים. לפני תחנת הדלק פז פונה שביל ירושלים ימינה ברחוב מי נפתות. יורדים ברחוב ומגיעים לגשרון. הגשרון מגיע לגשר נוסף להולכי רגל, החוצה את דרך בגין. בתום החציה יורדים במדרגות לראש הכפר ליפתא.

מליפתא לסטף

מרחק: כ־11 ק"מ.

משך הליכה: כ־6 שעות.

דרגת קושי: רגיל. מעלה תלול בהר חרת. קטע זה מציג לראווה את הטבע של הרי ירושלים במיטבו.

המסלול

הבתים הנתונים של הכפר ליפתא שומרים באורח פלא על אופי של כפר מסורתי בהרי ירושלים. השביל יורד בין טרסות ישנות אל בריכה יפהפייה

משמאל מבנה הכנסייה של הפטריארכיה הרומנית. ממול מתנשא הצריח הריבועי של בניין בית החולים האיטלקי (שבטי ישראל 29), מבנה מרשים המשמש כיום את משרד החינוך.

עתה פונה שביל ירושלים ימינה, ברחוב הנביאים, אחד מהרחובות המרתקים בירושלים. הבתים הראשונים ברחוב נבנו בסוף המאה ה־19. ברחוב ניצבות פנינות אדריכליות המעידות על המרקם התרבותי, הדתי והאתני העשיר של ירושלים. לפני מלחמת ששת הימים עבר קו התפר בחלקו המזרחי של רחוב הנביאים.

רחוב הנביאים פוגש את רחוב יפו והשניים יוצרים יחדיו את כיכר החירות, הידועה יותר ככיכר הדווידקה. שביל ירושלים חוצה את רחוב יפו וממשיך לרחוב כ"ח. כאן פונים ימינה לרחוב

פוצצו את הבית במלחמת העצמאות וכיום עובר במקומו הכביש הרחב של שדרות ברלב. משמאל (ממזרח לכביש) נמצא מטה משקיפי האו"ם, המציין את קצה גבולה של המושבה האמריקאית. המושבה האמריקאית נוסדה בסוף המאה ה־19. חברי המושבה היו אמריקאים ושוודים פרוטסטנטים, שחיו חיי קהילה הדוקים עד שהתפזרו בשלהי תקופת המנדט, איש איש לדרכו. בשכונה פועל המלון המפורסם אמריקן קולוני.

שביל ירושלים פונה ימינה לרחוב שבטי ישראל. אפשר לסטות מעט מהשביל ולפנות שמאלה ברחוב הקטנטן מיכל לייב כץ, המוביל לעמדת בית תורג'מן (רחוב חיל הנדסה 4). משנת 1983 פועל בבית מוזיאון קו התפר, המנסה להעביר בדרך אמנותית מסרים של כיבוד האדם וחירותו. בהמשך רחוב שבטי ישראל נראה

מאגר בית זית בחורף

של עצי פרי ומדרגות שלחין יפות. שביל מדרגות יורד בין עצי השקד למעיין (היבש בדרך כלל).

לא נותר לנו עתה אלא להמשיך בדרך העפר, לחצות כרם זיתים נפלא ותוך כדי צפייה בשכונת הר נוף ובנופי רכס עמינדב ועין כרם, להגיע לכיכר הסטף. כאן, ממש לפני הכיכר, יש לחצות בזהירות רבה את הכביש, לדלג מעל מעקה הכביש ולפנות שמאלה בצמוד לחלקת הנוי. אחרי כ־50 מטר השביל פונה ימינה, מתלכד עם שביל ישראל ומגיע לרחבת החניה העליונה של הסטף.

את מפת שביל ירושלים אפשר למצוא באתר רשות הטבע והגנים:

www.parks.org.il/jerusalem-trail.php

למצוק סלע נהדר, מכוסה בצמחייה. מתוך נקבה חצובה במצוק נובע מעיין שמימיו נאספים לבריכה קטנה.

מכאן השביל ממשיך בגדה השמאלית של נחל שורק ומגיע לגשר מוצא (כביש 1), המצויד במעבר מיוחד להולכי רגל מתחת לכביש. מעבר לכביש פונה שביל ירושלים ימינה ומתחיל להעפיל להר חרת. המעלה תלול. למרגלותינו נמצא מאגר בית זית, שמבטיח בחורף בלבד, מיד לאחר גשם, מראה שווייצרי של אגם בין הרים.

שביל ירושלים פונה שמאלה לפני אזור התעשייה של מבשרת ירושלים וממשיך בדרך עפר נוחה. אפשר לנשום לרווחה ולהגיע לחורבת חרת, מהמקומות משובבי הנפש בהרי ירושלים, עם בוסתן

שואגרת את מי מעיין עין נפתוח. יופי של מקום לביילי קצר.

השביל יורד לדרך עפר רחבה. פונים שמאלה במורד נחל שורק וכ־200 מטר משם השביל נוטש את דרך העפר ופונה ימינה (צפונה), בדרך הסלולה המטפסת לעבר חוות טור סיני - חווה לגידולים אורגניים. יש להמשיך ולטפס בדרך הסלולה, למרות נטיית הלב לפרוש ממנה לדרך עפר צדדית, היורדת בחזרה לנחל. הדרך הסלולה מגיעה לצומת. שביל ירושלים פונה שמאלה. לאחר שחולפים על פני שער חוות טור סיני, מגיעים למצפור טורצ'ינר שבו ספסלים וסככת צל קטנה. המצפור משקיף על עמק הארזים, על כפר בית איכסא, על מבשרת ירושלים, על הקסטל ועל הר המנוחות.

יורדים במקביל לגדר הצפונית של חוות טור סיני לדרך עפר המובילה לערוץ נחל שורק וממשיכים לגן לאומי עינות תלם. שולחן הפיקניק בצל עצי התאנה שבחצר בית החווה הישן, הטרסות המשוחזרות ומי המעיינות הקטנים הזורמים לבריכות יוצרים יופי של מקום להפסקה ולמנוחה. מכאן ממשיכים בגדה הימנית של נחל שורק, חולפים על פני פתחת נחל חלילים, ממשיכים במורד נחל שורק ומגיעים לכביש העולה למבשרת ירושלים. התנועה כאן רבה יחסית. יש לחצות את הכביש בזהירות רבה, לדלג מעל מעקה ההפרדה ולהמשיך במורד נחל שורק. עד מהרה השביל מגיע

טרסות משוחזרות בגן לאומי עינות תלם